

Па закліку сэрца

(Новы спектакль у тэатры юнага глядача)

Шумнымі воплескамі канцацца кожная карціна гэтага спектакля. Часта яны нават перапыняюць дзеянне, перацкажваючы гаварыць акцёрам, і тады на сцэне—непрадугледжаны рэжысёрам паўзы. Гэта не тыя воплескі, якія кожны з нас чуе, напрыклад, у оперы: адрываюцца заслоны—і заслужана даюць атрымлівае мастак; бліскуча выканана арыя—таксама падзяка.

Воплескі, якія мы чуем на гэтым спектаклі, нечаканна для акцёраў, адравацца палымымымі комсамольскаму сэрцу, па закліку якога моладзь паехала на сцэну.

Наглядзячы на шматлікія недахопы п'есы (шпострацінасць, адсутнасць сапраўды

А навокал — бяскрыні ступ... Першай выехала ў поле брыгада Ярына, паслабленая трактарыста. Вясна, а снег, як узімку, пакрывае белай пясчэнкай зямлю, пабылілі шапкі і плечы нават тых, хто сядзіць ля маленькага вогнішча і стараецца хоць крыху сагрэць здранцелыя ад холаду рукі... А тут яшчэ коўдры не прывезлі з-за безгаспадарчасці дырэктара МТС.

Гэта першае выпрабаванне вытрымліваюць не ўсе. З брыгады выбывае п'яніца і абібок Бульба, які выпадкова сюды трапіў. Але ўжо ў гэтай першай сутычцы з цяжкасцямі выраза бачны, як гартуецца будыць перамогі тых, што прыхілялі суды па закліку сэрца.

Будуць яшчэ няўдачы, будзе цяжка не раз. Яшчэ кіне вобземлю публіку Рэнат, саврэцка, які нацягнутая струна, Ярышаў, але здаровае ядро ачышчае ад шалунства, і перадае ім, героям нашата часу, скарына прырода. Іх маладымі рукамі зладзіліся пуды на месцы колішняй паліцы, як вомкі кінучы, захвалююцца залатоце пшанічнае мора, каласамі ваяцкімі б'ючы паклон тым, хто сумленнай працай сваёй заслужыў слава імя пакарэнцелю паліцы.

У спектаклі ёсць значныя акцёрскія ўдачы. Гэта ў першую чаргу Зоя (Э. Ачыннікава). Усё, што робіць гэтая маленькая дзяўчынка, праўдзіва і пераканальна. Вось яна, ледзь стрымліваючы држжыкі, дармна стараецца сагрэць свае рукі над агнём... І здаецца—у зале стала холадна... Вось з вялікім расчараваннем яна далавешча, што кіндылішка не абдуецца, — маленькі мангал аб тым, які радасна была-б матчы, калі-жа ўбачыла сваю Зойку на экране кіноэкрана! Раскрываючы падатэк ролі, артыстка стараецца прылабіць у сваёй трагічнасці вобраз.

Тэмпераментная, надзвычай жвавая і спрытная, з паучычым гумаром—такі малюек Соня артыстка С. Мацюкевіч. Соня — Мацюкевіч легка захвалюецца са сваіх няўдач у каханні... А між тым, адчуваюцца, што яе пачуццё да Ярышаў машэйнае за «каханні» Зойкі да Рэната. Аднак

дэмагна старэцкага сагрэць свае рукі над агнём... І здаецца—у зале стала холадна... Вось з вялікім расчараваннем яна далавешча, што кіндылішка не абдуецца, — маленькі мангал аб тым, які радасна была-б матчы, калі-жа ўбачыла сваю Зойку на экране кіноэкрана! Раскрываючы падатэк ролі, артыстка стараецца прылабіць у сваёй трагічнасці вобраз.

Тэмпераментная, надзвычай жвавая і спрытная, з паучычым гумаром—такі малюек Соня артыстка С. Мацюкевіч. Соня — Мацюкевіч легка захвалюецца са сваіх няўдач у каханні... А між тым, адчуваюцца, што яе пачуццё да Ярышаў машэйнае за «каханні» Зойкі да Рэната. Аднак

дэмагна старэцкага сагрэць свае рукі над агнём... І здаецца—у зале стала холадна... Вось з вялікім расчараваннем яна далавешча, што кіндылішка не абдуецца, — маленькі мангал аб тым, які радасна была-б матчы, калі-жа ўбачыла сваю Зойку на экране кіноэкрана! Раскрываючы падатэк ролі, артыстка стараецца прылабіць у сваёй трагічнасці вобраз.

яна заўсёды згодзе стрымаць свае пачуцці. Абавязны, шчыры і арганічны А. Бульба ў ролі Рэната. Адчуваюцца, як ачышчаецца яго душа ад усёго наноснага пад добратворным ульвам калектыву. Артысту пагражае небяспека найглыбей, аб чым своечасова хочацца папярэдзіць яго.

М. Мішквіч у ролі Хрысты правільна вызначае зэрне вобраза—павагу да «сапраўднага чалавека», падкрэслваючы маральную чысціню сваёй гераіні, сумленнасць і спіналасць ва ўсім.

Правільна зразумела сутнасць вобраза Галі Л. Цімафеева. Хацелася-б толькі, каб яна больш падкрэсліла заклапочанасць аб таварыш, нездарма-ж яе звалюць «сестрычкай». Артысткі неабходна звярнуць увагу на голас. Пакуль што ён гучыць аднатона і малавыразна.

Аднатонны таксама Ярышаў у выкананні П. Дубашынскага. Ярышаў—вельмі стрыманы, але не сухі, Гэта трэба памятаць акцёру. Увогуле-ж вобраз вырашаны правільна.

Недастаткова яркім атрымаўся Гыра (Я. Шаўцоў). Артысту нестася тэмпераменту, знешняй выразнасці.

Даволі вопытны артыст В. Говар-Бандарэнка іграе Бульбу. Бульба — выкладок. Артыст і паказвае яго такім. Ён выклікае да сябе агіду і нянавісці. Але занадта ўжо артыст акцэнтуюе яго злодзейскія ўхвалкі. І глядзяч весела смецца. Затое ў сцэне замаку на жыццё Ярышаў Бульба выглядае занадта змрочнай фігурай, быццам узятая напракат з дэтэктыўнага рамана.

З артыстаў, якія выконваюць ролі прадстаўнікоў старэйшага пакалення, лепшае ўражанне пакідае Л. Міхайлаў (глебазнаўца Іванюк). Але расказ аб загінутым сыне ў яго вуснах навінен прагучаць больш усхвалявана, а галоўнае—выразна. Гэта—адно з самых важных і хвалюючых месцаў п'есы. А пакуль што словы Іванова не можа разабраць нават той, хто сядзіць у вострым—дэсатым раздзе з-за дрэннай дыкты артыста.

Затое не страшна, калі глядзяч не пачуе, напрыклад, павучальнай размовы аб будаўніцтве Комсомольска-на-Амуры Раманава (В. Окаляў). Гэтыя словы, дарчы, які і ўся роля Раманава, не іграюць у п'есе нават службовай ролі. Не даўна, што артыст нічога не змог зрабіць са сваімі сумнівамі «дасціпным» рэлікіям. Тут аб харах і істэтыцы не толькі аб харах і істэтыцы, але і проста аб больш-менш выразнай фігуры. Схематычная роля Завілакчына «ажыла» ў выкананні

К. Верамейчыка. Невыразны з-за адсутнасці колкі-небудзь жывы рыс у ролі Прытокаў (К. Пельцар). Гэта ўжо надкулівае адань, якая стала пераходнай з п'есы ў п'есу. «Нагоду» стары інтэлігент (незалежна ад таго, якой професіі і якога характару) часцей дзівак-прафесар, на тэатры кампазітар, калі нельга іначай.

Выклікае непакой лабавое вырашанне рэжысёрам В. Пачыным асобных сцэн у вельмі ўжо відэавачній пагоні за лёгкім поспехам.

У спектаклі ёсць яшчэ многа недасканаласцяў. Рэжысёру трэба дамагацца ад акцёраў больш выразнай дыкты, клянаціцца аб чыстае бедарускай мове, бо вельмі непрыемна рэжа слых такое, напрыклад, «вымаўленне»: «Мне тут больш робіць няма чаго», або «есть» замест «ёсць», «чюла» (чула). Так гаворыць артыстка К. Каралева, якая ярка і выразна выконвае ролю Кіры, жонкі Ярышаў, хоць, па праўдзе кажучы, яна ні ў чым не адыходзіць ад стандарту амплу «аматарск лёгкага жэсты», які трывала ўвайшоў у наш тэатр.

Праўда, ужо цалкам адчуваюцца штодзённая работа над паліпшэннем спектакля. Напрыклад роля Алімы з часу прэм'еры значна змянілася да лепшага. На першым спектаклі Аліма (А. Цаката) у другой сцэне была занадта змрочная, суровая і халодная. А прысутнасць яе тут якраз і патрэбна была для таго, каб падбадзрыць падліць настрой у тых, хто разгубіўся перад шквасцамі. І цяпер А. Цаката зусім змяніла рысунак ролі. Яна стала сардэчнай, вясёлай, а дзе трэба—суровай і патрабавальнай.

Трэба пазураць і аб лепшым музычным афармленні: музыка да спектакля (кампазітар Я. Глебаў) пакідае жадальны лёпшае. Зусім невыразная песня, якую піша на паліне здохлены вельмі падзей Прытокаў і выкананнем якой заканчваецца спектакль. Няўдаля на мэтах музыка перад пятай карцінай у трыццят дзеі, дзе гучыць чамусьці толькі тэма Кіры. А ў гэтай жа дзеі адбываюцца больш значныя падзеі, чым выпіка Кіры і Рэната: тут і спрычка Рэната з Ярышам, і скард Рэната на Атмосферу спектакля стварае добрае мастацкае афармленне (А. Марык).

Спектакль хвалюе. А гэта—сведчанне вялікай і плённай работы ўсяго калектыву. Хочацца верыць, што тэатр не спыніць работу па ўдасканаленні спектакля, які так шчыльна прымацава юнам глядзачам.

Т. БУШКО.

КОТ

(Байка)

Пры кухні ў расцаране Жыў быў кот. Аднойчы кот паслаў ад смру корку. І кот аднёс не ў сваю каморку. У той жа час рэвізія прыйшла, і бедны палаяці на ката. «Ай, злодзей кот! Ён адхіпіў, паскуда, Кавалак смру мо' з поўндау, Поўбучкі масла з'еў і выраў барана, Засмажыў трох гусей і згрыз поўкабана!»

Пакуль ката-нігодніка шукалі, Дым страгу гаў актмі спісалаі.

А неўзабаве між людзей быў говар: «За кошт ката таўсее повар!»

Г. ЕРМАЛОВІЧ.

ЭПІГРАМЫ

РЭЦЭНЗЕНТУ

Дармна скардзішся, таварыш, І кажаш: «Дрэнны ён п'ят, У ягоных верхах няма твару...» — У кітэ ёсць яго партрэт!

ПАЭТУ

Пісаў ты вершы кволяма, Насіў ты іх у «Полымі», Ды там яны не граілі — Ні талі, ні гарылі.

А ў чым буда? У верхах тых была вада!

Ан. КЛЫШКО.

У Варшаве, на Суветным фестывалі моладзі, беларускія пымбалісты выканалі некалькі песняў і танцаў. Народныя мелодыі ўспраўлялі слухачоў і шыбылі.

Каб зрабіць такі інструмент, — у задуменні сказаў польскі музыконт, — трэба, каб сэрца спывала, трэба самому песняй жыць.

Вось як нарадзілася песня. Прадзед Іосіфа Васільевіча. Якаў Бохан, з вясня да вясня ганіў пацты па Віллі аж да Нёмана.

Аднойчы Якаў прынёс да хаты зморскую скрыпку і, як мог, зайграў. Тата ўпершыню ў Зевіне загучала музыка.

Потым на гэтай скрыпцы іграў дзед. Ад яго, як каштоўнага спадчына, яна перайшла да бацькі Іосіфа — Васіля. І хоць прайшло каля сямідзесяці год, а Іосіф Васільевіч памятае, як упершыню пачуў ён музыку. Тата і нарадзілася ў яго мара зрабіць скрыпку, такую скрыпку, каб была не горш заморскай.

Многа гадоў мінула з таго часу, і не памятае Іосіф Васільевіч імя сельскага настаўніка, які вугалем намаляваў яму ноты і пры цыманым святле лямпаці чарпліва расказваў асновы музыкі.

Шлі гады. Як прадзед Якаў, Іосіф Васільевіч пайшоў з роднай вёскі на пошукі заробку. А дзед Пешербург сустраў яго нявсталя. Работа на чыгуны не прынесла шчасця. Дадому Іосіф прыходзіў змораны, балелі спіна і рукі. Можна-б кіннуць усё гэта і пахаваць на Вілейшчыну. Ды не халала сіла адравацца ад тэатра, куды трапіў зрэдку па самых таных білетах.

На галерыі сядзеў і не адраваў вачэй ад скрыпкі і вялікачэй, прагна прыслухоўваўся да музыкі.

А калі прыходзіў дадому, да мазалей на далонях рэзав нажом непаспяхнае дрэва, чысціў дэкі, клеіў і зноў стругаў.

Пачалася вайна, а потым—рэвалюцыя. Чатыры гады казлі на франтах Іосіф Бохан. Потым на два паловы раздзяваў Беларусь паласаты слуп гвалту. Іосіф Васільевіч застаўся ў сваім Зевіне ў панскіх Польшчы. І хоць жыццё было такім-жа бесспраўным, як у прадзеда Якана, але зусім іншы мара не пакідала Бохана. Ён зноў сеў за дрэва. Скарыліся ўпартым рукам кляноўныя дошкі: выгнеліся, адліфаваліся і звавіліся.

Аднойчы пражэжаў праз Зевіна багаты пан. Пачуў аб сельскай-умельцы і, паслухаўшы скрыпку, сказаў:

— Пабегчы можна. Можна што і прыпыць. Толькі глядзі ты, набога, каб хоць адна якая-небудзь камедыя заваялася.

Новы год жацка ўдмухнуў і аноў запісаў нешта ў кніжачку.

— Пішы, пішы, набога. Для панаці гэта не шкодзіць. Калі я прымаў справы, як ты воль зарэ, мне мой дзед сказаў: пакаўся, унучак, оперным тэатрам. Вазьміся за яго як мае быць і навязлі парадок. Ну, а я жаўжыкам быў, думай — задомню. Але так і забіўся пра нека. Успомніць, калі да мяне зайшла нейкая дэлегацыя. Кажы—усё нам спадабалася ў вас, і хочам мы паглядзець яшчэ ваш балет.

— Калі ласка!—кажу. Званю ў оперны тэатр.

— Пакажыце, заглядвай, гасціям «Князь-возера»!

— Шу-шо! — чую ў трубу.

— Шу-шо-цю-цю?

— Возера ўжо высохла, няма!

— А «Палыміны сэрцы»?

— Даўно пахулі!

— Ну, у вас там ёсць яшчэ «Апо-весьце аб каханні»...

— Была, а не ёсць.

— Я-жа гэта зарыла?

— У выніку агучыўных намаганняў Міністэрства культуры і тэатра!...

— А што та, у міністэрстве, пытаюся, кіраваў гэтай справай?

З вялікай цікавасцю прагледзелі рабочыя інструментальнага цеха Мінскага трактарнага завода ў час абедзенага перапынку выступленне народнага ансамбля песні і танца Дома культуры г. Шаўлі Літоўскай ССР.

На здымку: танцавальны калектыў ансамбля выканае беларускі народны танец «Юрачка».

Фото Л. Пякарскага.

Як нарадзілася песня...

— Магу купіць, хлоп, — і пахінуў на далоні пяць злотых.

— Не, пан, сабе рабіў... А скрыпку гэтую Іосіф Васільевіч падараваў земляку свайму Івану, улюбленаму ў музыку. Потым Бохан зрабіў другую скрыпку, яшчэ лепшую. І яе падараваў. У цяжкія часы, калі ў хале не было хлеба, жонка Акісія казала:

— Усё лоршы. Прадаў бы адну, хоп на бульбу было-б... Іосіф Васільевіч абнаў.

— Вось гэтую абавязова... Потым нявіяны струны і... падорыць якому-небудзь хлапцучку з суседняй вёскі, каб і там іграў. І зноў вывадзіла апрадаваўся перад жонкай:

— Гэта-ж песня, Акісія. Ші песню прадаюць? І толькі ў 1939 годзе Бохан стаў гаспадаром на зямлі на якой нарадзіўся і вырас, на якой жыў яго дзяду. А ішоў Іосіф Васільевіч тады пошты дзесятак.

... Цямнее на вуліцы рана. А ў Зевіне яшчэ няма электрычнасці. Акісія Ігнатаўна стараецца чысціць кноты, працірае шкло і запальвае лямпу. У доме цёпла.

Некалькі дзён назад Іосіф Васільевіч прыхаў з Маладзечна. Там сустраўся з дырэктарам аднаго з дзіцячых ламоў. Той расказаў Бохану, што многія з дзяцей жадальна навучыцца іграць на скрыпцы. Ды была ў тым, што скрыпку ў Маладзечна не купіць Гавораў, што яны рэдка бываюць і ў Мінску. Бохан нічога не адказаў. Прыхаўшы дадому, дастаў з шупляды свае інструменты.

— Скрыпку? — спыталася жонка.

— Трэба. Дзеянне... і па-чаў стругаць.

Работа ўсё больш і больш паглынула Іосіфа Васільевіча. Ды позняя веча ён засядаў каля невялікага стала, здымаючы адну за другой істужкі, прыстрыяці і тонкія, які папярона папера. Усё больш сталася рука. І гэта не дзіўна. Гадзі немадла—семдзесят чвэрці пайшоў нядаўна. Стары аякляваў у бок гзбкі і ў роздуме хадзіў па маленькім пакоі, сядзіў зноў за стругу. Падставіўшы дзку да вуха, ён выстукаў не тонкімі палцамі, як доктар. Потым здымаў яшчэ адну істужку і зноў выстукаў. І дэка адказвала то ледзь чутным далёкім званам, то шорахам, глухім і нясмелым. Талы не чуў Іосіф Васільевіч ні шуму ветру за вокнамі, ні мітусіліх крокаў жонкі. Бачыліся шырокія

позні, лясы і Нёман, і роўная сэрбрыная гладыя нарачачыкі аэраў. А над імі, над вяселі, знаёмыя з маленства напавы—радасныя песні аб шчасці, аб каханні, і сумныя, далёкія-далёкія, якія, можа, спяваў яшчэ прадзед Якаў.

А музыкі, колькі музыкі чуў Іосіф Васільевіч! Гэта былі пералівы гармоніка, і трэль мандаліны, і шумлівы вихор тавіа. Здавалася Бохану, што жывое чалавеча сэрца застучала пад дэкамі.

Напружана працаваў стары майстар. Ён склейваў скрыпку, зачышчаў не наждачнымі паперкамі, цёр палітурай і шпалакам. Калі націгнуў струны — апыў у Маладзечна і падараваў.

Цяпер Бохануўскія скрыпкі можна сустраць усюды — на абласной і рэспубліканскай выстаўках выяўленчата мастацтва, у Доме народнай творчасці, у музеі. На іх іграюць навучыны музычнік

му не зрабіць і ў краме не купіць.

Іосіф Васільевіч мае на ўвазе калкі для цымбал. Дзель не дарагага, а паспрабуе на быць яе.

Нехта з знаёмых параў Бохану звярнуцца на Барысаўскую фабрыку п'яніна. Стары майстар адказаў туды адно пісьмо, другое. І, не атрымаўшы аказаў, сам паехаў ў Барысаў. Дырэктар фабрыкі выслаў Іосіфа Васільевіча, паслаўшаў, але калкоў не даў. Грошай, маўляў, ад прыватных асоб прыняць неўла, нават і двух капеек.

Цяжка набыць Бохану і струны для скрыпкі. Адчувае ён пагубу і ў наждачнай паперы, без якой нельга зачысціць дрэва.

Гэта дробязі, але-ж без калкоў не зрабіць цымбалаў. Я жаль, аб старым майстры ў раёне ўспамінаюць толькі та-

школ, калгаснікі. Нядаўна Іосіф Васільевіч падараваў скрыпку студэнту Мінскай кансерваторыі. Гэта была цудоўная скрыпка з дзіўным гукам. Па сваіх якасцях яна значна лепшая за тую, на якой калкі-небудзь прыходзілася іграць дзятчым.

Высокую прыгожую і лепшую майстры.

Цяпер Бохан заканчвае новую скрыпку. Яна амаль гатова. Ды ці адны скрыпкі робіць Іосіф Васільевіч! Колькі балалаек зрабіў ён, колькі мандалін і гітар. Моршчачы высокі лод, падлівае...

— Прыкладна, сто... На многіх іграючы яшчэ і цяпер.

У планах Іосіфа Васільевіча — работа над цымбаламі. Для гэтага ён нарыхтаваў першагатуноўную драўніну — елку і альку. Дрэва бярэ са-

сваіх вілейскіх лясоў.

Дрэна з жалезнымі дэталімі. Іх само-

му не зрабіць і ў краме не купіць.

Іосіф Васільевіч мае на ўвазе калкі для цымбал. Дзель не дарагага, а паспрабуе на быць яе.

Нехта з знаёмых параў Бохану звярнуцца на Барысаўскую фабрыку п'яніна. Стары майстар адказаў туды адно пісьмо, другое. І, не атрымаўшы аказаў, сам паехаў ў Барысаў. Дырэктар фабрыкі выслаў Іосіфа Васільевіча, паслаўшаў, але калкоў не даў. Грошай, маўляў, ад прыватных асоб прыняць неўла, нават і двух капеек.

Цяжка набыць Бохану і струны для скрыпкі. Адчувае ён пагубу і ў наждачнай паперы, без якой нельга зачысціць дрэва.

Гэта дробязі, але-ж без калкоў не зрабіць цымбалаў. Я жаль, аб старым майстры ў раёне ўспамінаюць толькі та-

школ, калгаснікі. Нядаўна Іосіф Васільевіч падараваў скрыпку студэнту Мінскай кансерваторыі. Гэта была цудоўная скрыпка з дзіўным гукам. Па сваіх якасцях яна значна лепшая за тую, на якой калкі-небудзь прыходзілася іграць дзятчым.

Высокую прыгожую і лепшую майстры.

Цяпер Бохан заканчвае новую скрыпку. Яна амаль гатова. Ды ці адны скрыпкі робіць Іосіф Васільевіч! Колькі балалаек зрабіў ён, колькі мандалін і гітар. Моршчачы высокі лод, падлівае...

— Прыкладна, сто... На многіх іграючы яшчэ і цяпер.

У планах Іосіфа Васільевіча — работа над цымбаламі. Для гэтага ён нарыхтаваў першагатуноўную драўніну — елку і альку. Дрэва бярэ са-

На здымку: сцэна са спектакля «Па закліку сэрца». Аляксей Ярышаў — артыст П. Дубашынін, Кіра, жонка Ярышаў, — артыстка К. Каралева.

Фото Ул. Крука.

глыбокага канфлікту, павярхоўна абмалюва некаторых персанажаў, многія з якіх выконваюць выключна службовыя функцыі, ад пачатку і да канца спектакля не пакідае ўражанне сапраўднага жыцця і верагоднасці. Драматургічны матэрыял, з якім мы справу тэатр, надзвычай блізка маладым выканаўцам. Яны ўбачылі ў п'есе жытых людзей, сутрэчы з якімі на цаліныя зямля гэтым летам зрабілі на іх выкліка ўражанне. І многія выканаўцы згодзі ўзбаганіць у значнай меры павярхоўна распрацаваны і неглыбока раскрыты характары персанажаў п'есы бачаным і магчыма, перажытым.

...Публічны вецер гоніць нізка над зямлёй снегавата хмары. Палывы стан. Палатка.

Прыязджайце да нас зноў

Напэўна, ніхто з агітатараў магільскага завода «Стромашына» не карыстаецца такою папулярнасцю ў калектыве, як інжынер-канструктар Валаян Рыжкоў. У абедзена пер